

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З УЧНІВСЬКОЮ МОЛОДДЮ

Вербицька Олена Валентинівна,

*заступник директора з навчально-виховної роботи Київської гімназії
східних мов № 1 Святошинського р-ну м. Києва, Заслужений
працівник освіти України*

Науковий керівник:

Шуть Валентина Яківна,

старший викладач кафедри суспільно-гуманітарної освіти і виховання
Інституту післядипломної педагогічної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат філологічних наук

У статті розкривається дослідно-експериментальна робота в Київській гімназії східних мов № 1 Святошинського району м. Києва за темою «Реалізація інноваційної моделі розвитку культурно-мовних та морально-громадянських цінностей учнів» (2012-2019 рр.). Автор привертає увагу до проблеми модернізації освітньої галузі шляхом впровадження дослідно-експериментальної роботи у навчальний процес.

Ключові слова: дослідно-експериментальна робота, концепція, інноваційна модель, модернізація, культурно-мовні цінності, морально-громадські цінності.

Постановка проблеми. У сучасній педагогічній науці останнім часом значна увага приділяється творчій пошуковій діяльності вчителя, спрямованій на впровадження нових педагогічних технологій, на особистісно-орієнтований підхід у навчанні та вихованні, на гуманізацію і демократизацію виховного процесу тощо. Цілком зрозуміло, що сучасний учитель повинен володіти вміннями творчого пошуку, які тісно пов'язані з педагогічним дослідженням. В.О. Сухомлинський у багатьох своїх працях відзначав, що педагогічна діяльність неможлива без елементу дослідження, бо вже за своєю логікою та філософською основою вона має творчий характер. На думку відомого педагога, кожна людська індивідуальність, з якою має справу вчитель, — це, певною мірою, своєрідний, неповторний світ думок, почуттів, інтересів [2, 471]. Реформування національної системи освіти спричинило потребу в оновленні

діяльності навчального закладу. Одним із компонентів модернізації освітньої галузі є дослідно-експериментальна робота. При організації освітнього процесу на основі дослідницької діяльності на перше місце стає завдання щодо проектування дослідження [3, 43]. З огляду на це, до дослідницької діяльності вчителя нині посилено увагу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проаналізовано вітчизняні та зарубіжні підходи щодо окресленого питання. Виконаний нами аналіз психолого-педагогічної і методичної літератури свідчить про те, що різні аспекти навчальної дослідницької діяльності цікавили багатьох науковців. Останнім часом цим питанням були присвячені роботи В.І. Андреева, Н.Д. Волкової, Ю.М. Галатюка, Є.Є. Жумаєва, І.А. Кравцової, Л.С. Левченко, О.С. Максимова, С.Г. Мустафаєва, Т.О. Олійник, Т.Б. Раджабова, Г.В. Токмазова, А.В. Усової, В.П. Ушачова та ін.

Педагогічні аспекти самореалізації як активної пізнавальної та творчої діяльності в нових умовах освітнього процесу розробляють В. Андреев, І. Зязюн, І. Іванов, М. Лазарев, В. Лозова, Н. Тарасевич, Н. Щуркова [5, 3].

Особливої уваги, на наш погляд, заслуговують дослідження В.В. Борисова, Ю.М. Галатюк, Л.С. Левченко, Ю.Л. Львової, К.В. Макагон, Н.Г. Недодатко, Н.Ф. Федорової [1, 3], у яких наголошується, що дослідницька робота є важливою складовою діяльності сучасного вчителя. Проте за межами наукових інтересів залишилася недослідженою проблема організації та проведення дослідницької діяльності загальноосвітніх навчальних закладів.

Мета статті: організація і проведення дослідно-експериментальної роботи з учнівською молоддю за темою «Реалізація інноваційної моделі розвитку культурно-мовних та морально-громадянських цінностей учнів», певна послідовність дій, виконання яких є необхідним для досягнення поставленої мети та здійснення поставлених завдань. Із цією метою ми ставимо перед собою завдання провести структурно-функціональний аналіз результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу. Гімназія східних мов № 1 — Асоційована школа ЮНЕСКО посідає значне місце в реалізації державної освітньої політики. Місія гімназії: становлення компетентної особистості, розвиток здібностей, обдарувань учнів для забезпечення інтелектуального, культурного потенціалу України.

Київська гімназія східних мов № 1, як школа діалогу мов, культур, цивілізацій, вбачає одним із своїх головних завдань формування та розвиток в учнів етнопонаціональних, полікультурних, толерантних, правових, громадянських компетенцій, створення умов для самовизначення, саморозвитку та самореалізації особистості на основі кодексів особистісних, національних, громадянських та загальнолюдських цінностей. Формування у молоді вміння будувати взаємини у процесі взаємодії із середовищем на основі співробітництва та взаєморозуміння, готовності до сприйняття людей іншої національності, їхніх поглядів, звичаїв, традицій такими, якими вони є. Тому завдання сучасного вчителя іноземної мови тут вбачається насамперед у тому, щоб із стін гімназії вийшли громадяни — патріоти України не тільки з певним багажем знань, умінь, навичок, а самостійні люди, які мають стійкі переконання міжнаціональної толерантності як основи своєї життєвої позиції.

У педагогічному колективі Київської гімназії східних мов № 1, яка з грудня 2012 р. перебуває у фазі всеукраїнського рівня до-слідно-експериментальної роботи, переконані, що проблема формування усвідомлених ціннісних орієнтацій зумовлена визнанням цінності самої особистості.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 24 грудня 2012 р. № 1477 та з метою виховання юного громадянина, який реалізує, цінує ідеали свободи, демократичні цінності та права людини, здійснення особистісно орієнтованого, діяльнісного підходів до розвитку морально-громадянських, культурно-мовних цінностей учнів на засадах диференціації, індивідуалізації навчання, наступності в освіті та вихованні учнів у гімназії проводиться дослідно-експериментальна робота за темою «Реалізація інноваційної моделі розвитку культурно-мовних та морально-громадянських цінностей учнів» (2012-2019 рр.). Наукове керівництво дослідно-експериментальною роботою здійснює докторант лабораторії дидактики Інституту педагогіки НАПН України, старший науковий співробітник, кандидат педагогічних наук В.І. Кизенко.

Мета педагогічного дослідження — теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити інноваційну модель розвитку культурно-мовних та морально-громадянських цінностей учнів Київської гімназії східних мов № 1.

Відповідно до мети сформульовано *завдання дослідження*:

— теоретично обґрунтувати змістовно-функціональні компоненти системи наступності розвитку культурно-мовних та морально- громадянських цінностей в освітньо-виховному просторі гімназії;

— підготувати педагогічних працівників до роботи в системі інноваційної моделі розвитку культурно-мовних та морально-громадянських цінностей учнів;

— виявити та експериментально перевірити організаційні, психолого-педагогічні умови забезпечення наступно-перспективних зв'язків початковою, основною, старшою школами у розвитку цінностей учнів як якостей особистості, із врахуванням психологічних особливостей і можливостей школярів;

— визначити особливості управління процесом особистісно орієнтованої освіти та особистісно орієнтованого виховання у системі розвитку культурно-мовних та морально-громадянських цінностей учнів у початковій, основній, старшій школі гімназії;

— розробити комплекс діагностичних методик для діяльності за індивідуальними картами просування культурно-мовних та морально-громадянських цінностей учнів;

— виявити ефективні методи педагогічного процесу для розвитку культурно-мовних та морально-громадянських цінностей учнів початкової, основної, старшої школи гімназії.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягають у:

— створенні концепції інноваційної моделі розвитку культурно- мовних та морально-громадянських цінностей учнів у динамічній навчально-виховній системі гімназії;

— теоретичному та експериментальному обґрунтуванні змістовно-функціональних компонентів системи наступності у розвитку цінностей особистості учня у початковій, основній, старшій школі гімназії на основі компетентнісного підходу;

— визначенні організаційних, психолого-педагогічних умов забезпечення наступно-перспективних зв'язків із розвитку культурно-мовних, морально-громадянських цінностей учнів в особистісно орієнтованому освітньо-виховному просторі загальноосвітнього навчального закладу через зміст освіти та виховання, через індивідуальні програми розвитку цінностей школярів, формування етнокультурних, полікультурних компетентностей особистості,

толерантності, громадянськості з урахуванням вікових, психологічних особливостей, соціального досвіду учнів.

Результати нашого педагогічного дослідження доцільно буде застосовувати у процесі розробки нових навчальних програм, навчально-методичних посібників і рекомендацій для педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів різних типів, що сприятиме підвищенню ефективності і результативності навчально-виховного процесу; у процесі підвищення професійної майстерності педагогів загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти; у навчальному процесі вищих навчальних закладів, що забезпечить умови ефективної підготовки педагогів до етнокультурного, полікультурного, морально-громадянського виховання учнів, що в сукупності сприятиме підвищенню результативності педагогічної діяльності, вирішенню стратегічних завдань національної системи освіти.

У грудні 2013 р. завершено 1 етап експерименту (організаційно-підготовчий), у ході якого було реалізовано його завдання, визначено, науково обґрунтовано тему, мету та завдання дослідно-експериментальної роботи, проаналізовано вітчизняні, зарубіжні програми з громадянської, полікультурної освіти учнів, здійснено компаративний аналіз іншомовної сходовознавчої освіти у зарубіжних школах-партнерах Російської Федерації, АНДР, КНР, Японії, Республіки Корея, Турецької Республіки, налагоджено творчу співпрацю з науковими структурами, соціальними службами, засобами масової інформації, педагогічними колективами шкіл-партнерів в Україні, за кордоном, обґрунтовано та розроблено індивідуальний навчальний план гімназії на 2013-2014 навчальний рік, розроблено положення про методичну кафедру, науково-дослідну лабораторію, творчі групи гімназії, зарубіжне мовне стажування учнів у чартерній школі, обґрунтовано управління інноваційними процесами в гімназії, розроблено науково-методичну тему педагогічного колективу на 2013-2019 рр., а саме: «Розвиток культурно-мовних та морально-громадянських цінностей учнів як інноваційної моделі педагогічного процесу». З огляду на це розроблено науково-методичні теми, над якими працюють 13 методичних кафедр, а також методичні теми кожного педагогічного працівника.

Обґрунтування, розробка концепції інноваційної моделі розвитку культурно-мовних та морально-громадянських цінностей

учнів — одне з головних завдань педагогічного колективу на II етапі (концептуально-діагностичному) дослідно-експериментальної роботи (2014-2015 рр.).

Висновки. Національна стратегія розвитку освіти в Україні до 2021 року визначає основні напрями і шляхи реалізації ідей та положень Національної доктрини розвитку освіти, її реформування у нових соціально-економічних умовах. Результати дослідно-експериментальної роботи у Київській гімназії східних мов № 1 сприятимуть реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні до 2021 року.

Література

1. Борисов В.В. Формування готовності вчителя до дослідницької педагогічної діяльності в умовах поетапної підготовки студентів педагогічного вузу: автореф. дис. ... канд. нед. наук : 13.00.04 / В.В. Борисов ; Український державний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. – К., 1997. – 22 с.
2. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором / В.О. Сухомлинський // Сухомлинський В.О. Вибрані твори : в 5 т — Т. 4. – К.: Рад. шк., 1977. – С. 393–628.
3. Леонтович А.В. Дослідницька діяльність як спосіб формування світогляду / А.В. Леонтович // Народна освіта. — 1999. — № 10. — С. 42–47.
4. Недодатко Н.Г. Формування навчально-дослідницьких умінь старшокласників : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / 11.1". Недодатко ; Криворізький державний педагогічний університет. — Кривий Ріг. 2000.—212 с.
5. Левченко Л.С. Творча самореалізація старшокласників у науково-дослідницькій діяльності шкіл нового типу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Л.С. Левченко ; Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди. — Х., 1999. — 16 с.

Бібліографічний опис: Вербицька О. В. Організаційно-педагогічні засади дослідно-експериментальної роботи з учнівською молоддю. *Проблеми та перспективи управління сучасною столичною школою* : зб. наук. ст. за матер. регіон, наук.-практ. конф. 2014-2015 рр. / за заг. ред. В. Я. Шуть. Київ: Київ, ун-т імені Б. Грінченка, 2015. С. 275–280.